

wordt afgeleid uit de sporen, die zij achterlaat. Deze sporen zijn o.m. grind en zand.

Door het verval ontstaat een stroming, die gesteente meevoert en de bodem van de rivier afslijpt (eroderen). Het gesteente wordt verder benedenloops getransporteerd en op een bepaald punt, wanneer de stroom niet krachtig genoeg meer is, neergeslagen (sedimenteren); eerst het grofste en zwaarste gesteente, vervolgens het grind en het zand.

Bij hoog water en overstroming vindt sedimentatie plaats in de uiterwaarden. Het zwaarste materiaal slaat niet ver van de bedding neer en vormt aldus een natuurlijk dijkje (oeverwal).

Ook met nog andere eigenschappen van de rivieren wordt bij de geologie rekening gehouden. Spreker noemde o.m. het slingeren (meanderen). Gerekend over miljoenen jaren wijzigen rivieren al slingerend hun loop. Zijrivieren voeren op het punt van samenkomst met de hoofd-rivier gesteente aan (puinkegel), waardoor soms een delta ontstaat, die de hoofd-rivier soms van richting doet veranderen. Voorts huldigt men bij de geologie het principe van het actualisme, waarbij aangenomen wordt, dat de natuurwetten vroeger en thans hetzelfde waren.

Uit de samenstelling van het Maasgrind is afgeleid, dat de Maas vroeger de Vogezen en de Jura tot achterland had. In de rivier werd grind gevonden, dat alleen maar in het Jura-gebergte wordt aangetroffen. Thans wordt grind aangevoerd uit de Ardennen. Door erosie in de bovenloop, waarbij de bedding van de rivier steeds dieper wordt, werden in de loop der eeuwen steeds andere steenlagen blootgelegd, waaruit verklaarbaar is, dat de Maas steeds ander gesteente heeft gesedimenteerd.

Als tijdsometers zijn voor de geologie fossielen van zeer groot belang. Deze worden echter in de Maas zeer weinig gevonden. Een uitzondering vormt de klei van Tegelen. Bepaling van tijdperken kan echter toch geschieden door onderzoek van de gevonden zanden op hun mineralen-inhoud, waardoor het mogelijk wordt een reconstructie te maken van het uit het achterland aangevoerde gesteente.

Afgaande op de sporen, die achtergelaten werden, kon b.v. worden nagegaan, dat de Maas in de Günz-periode van de ijstijd ten Zuid-Oosten van de lijn Maastricht-Heerlen haar stroomgebied had en dat de rivier zich toen ergens ten Oosten van de lijn Heerlen-Roermond met de

Rijn verenigde. Uit ontleding van zanden is o.m. gebleken, dat Weert eens tot het stroomgebied van de Rijn behoorde en de Maas in deze plaats pas in de Mindel-periode van de ijstijd door-drong.

Ook het achterland is van belang als tijds-meter. Uit de studie van het verloop van de gletschers, die keileem achterlieten en verstoorde steenmassa's voortstuwden, put de geoloog nauwkeurige gegevens.

Aan de hand van duidelijke kaarten gaf Dr Thiadens een overzicht van de loop van de Maas gedurende de verschillende ijstijdperken.

Dokter Willemse dankte spreker voor zijn zeer interessante inleiding en achtte het contact tussen Noord- en Zuid-Limburg van groot belang. Gestreefd dient te worden naar het houden van lezingen over eigen streek.

Mr S. Smeets, voorzitter van de kring „Vrienden der Natuur, Weert en Omstreken”, afdeling van het Natuurhistorisch Genootschap, dankte de spreker en de voorzitter voor het initiatief om in Weert een regionale vergadering te houden. Hij sprak de hoop uit dat volgende regionale vergaderingen in Weert even goed bezocht en even interessant zouden zijn.

COMITE VOOR VOGELBESCHERMING UIT HET NATUURHISTORISCH GENOOTSCHAP IN LIMBURG.

Van verschillende kanten bereikte ons de laatste tijd de vraag of het mogelijk is lid te worden van ons Comité, en zo ja welke voorwaarden hieraan zijn verbonden.

In overleg met het bestuur van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg heeft ons Comité besloten, om degene die lid van ons Comité wil worden en daadwerkelijk wil medewerken aan het doel, dat wij nastreven, hiertoe de gelegenheid te geven.

Alleen dan echter kan men zich als lid van het Comité voor Vogelbescherming opgeven, indien men lid is van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg.

Zij, die lid wensen te worden, kunnen zich wenden tot de Secretaris van het Comité voor Vogelbescherming, Statensingel 164a, Maastricht.

Omtrent het doel, dat het Comité voor Vogelbescherming zich voor ogen stelt, zij nog het volgende medegedeeld:

Op de allereerste plaats is dat vogelbescherming in de ruimste zin van het woord. Het Comité tracht dit te bereiken door het propagere van de vogelbeschermingsgedachte onder alle lagen van de bevolking, vooral daar, waar hiervoor geen of weinig belangstelling bestaat, en verder door het geven van voorlichting over alle kwesties betreffende vogelbescherming.

EEN EIDEREEND IN HET ZUIDEN.

door M. MOMMERS, Heer

Bij een bezoek op 22 November 1950 aan de z.g. „Vale Griend” te Oost-Eysden had ik het geluk er een voor het „binnenland” zeer zeldzame gast aan te treffen: de eidereend, een Noordelijke duikeend, sedert 1906 in ons land als broedvogel bekend van de eilanden Vlieland en Terschelling, daarna ook van Texel en andere plaatsen. Zoals bekend is deze vogel voor verschillende Noordelijke kustgebieden van grote betekenis als leverancier van het kostbare eiderdons.

Zowel de grootte (men spreekt — ten onrechte — wel eens van eidergans) als de typische vorm en bevedering van de snavel maakten de herkenning al heel gemakkelijk. Het was een mannelijk exemplaar in overgangskleed en miste dus de scherpe wit-zwart contrasten van het prachtkleed (bovenzijde sneeuwwit, een brede baan boven 't oog, vleugelspitsen, buik en staart diepzwart). Maar ook nu was er nog voldoende schakering: door 't oog een geelbruine streep, sterk afstekend tegen de zeer donkere wang, wat witte vlekjes op rug en vleugelboeg en op-

EIDEREEND ♂ IN OVERGANGSKLEED.
(Naar van Oort: Ornithologia Neerlandica).

vallend wit-zwart gevlekte bovenborst, hetgeen vooral duidelijk uitkwam als de vogel zich met het bovenlichaam uit het water omhoog hief, iets waar hij nogal genoege in scheen te vinden, daar hij het om de zoveel minuten deed.

Een grote vlek aan weerszijden van de stuit was duidelijk lichter gekleurd dan de rest van de onderkant, de staart donker en onder 't zwemmen schuin omhoog, de snavel groengeel met lichtere nagel.

Ik trof de vogel zwemmend aan op de z.g. „kleine” plas. Hij was buitengewoon mak en liet zich bijna een kwartier lang van op 20 m afstand bekijken, een buitenkansje, dat o.a. veroorloofde alle aandacht te schenken aan de eigenaardige, geleidelijk in 't voorhoofd overgaande snavel en zijn typische bevedering. Deze loopt n.l. in een scherpe hoek over de snavelrug naar voren, terwijl de bevedering aan de zij-kanten van de snavel, eveneens in een scherpe hoek tot onder de neusgaten reikt. (Zie de fig.).

Toen ik al te dicht naderde vond mijn gast het toch maar beter op de wieden te gaan. Hij beschreef een grote boog en streek een heel eind stroomopwaarts neer op de hoge, snelstromende Maas. Daar spoedde ik mij zelf ook zo vlug mogelijk naar toe en zag hem snel stroomafwaarts langs de kant in mijn richting komen drijven. Even voor hij bij me was, keerde hij zich echter om en na snel watertrappen tegen de stroom in, ging hij omhoog en streek even daarna neer op de „grote” plas. Ook hier liet hij zich geruime tijd van dichtbij bekijken. 't Lukte me zelfs aanvankelijk niet door 't gooien met steentjes, kluitjes grond e.d. hem weer omhoog te krijgen. Ten slotte werd hij mijn gedoe echter toch moe en zwenkte hij weer over naar de kleine plas. Duiken heb ik hem al die tijd slechts één keer zien doen. Was 't water hem te ondiep of had deze echte zeevogel een uitgesproken afkeer van duiken in zoet water?

Drie dagen later bezoek ik het terrein weer. De eidereend is er nog. Maar wat is zijn gedrag nu totaal anders! Hij is bepaald schuw en houdt zich meer onder water op dan er boven. Wordt hij er nu toe gedwongen door de honger, wat misschien bij mijn eerste bezoek nog niet 't geval was? Bij elke duik blijft hij langer dan een minuut onder. Drie controles wijzen uit 1 min. 32 sec., 1 min. 53 sec., 1 min. 40 sec. Telkens komt hij een heel eind verder weer boven. Het duiken gaat vaak hoorbaar; 't bovenkomen